

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди (Україна),
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна),
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (Україна),
Мозирський державний педагогічний університет імені І.П. Шамякіна (Білорусь),
Вірменський державний педагогічний університет імені Х. Абовяна (Вірменія),
Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія),
Телавський державний університет імені Якоба Гогешвілі (Грузія),
Куявсько-Поморська Вища Школа в Бидгощі (Польща)

МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

за результатами XVI Міжнародної
науково-практичної конференції,
присвяченої 215-річчю заснування ХНПУ імені Г.С. Сковороди
(14–15 листопада 2019 р., м. Харків)

Харків
2019

Методологія сучасних наукових досліджень

УДК [37:001]«20»

М 54

Затверджено вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № 8 від 20.12.2019 р.)

М 54 **Методологія сучасних наукових досліджень: збірник наукових праць** за результатами XVI Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 215-річчю заснування ХНПУ імені Г. С. Сковороди (14–15 листопада 2019 р., м. Харків) / за заг. ред. Ю. Д. Бойчука і К. А. Юр'євої — Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2019. — 253 с.

Мови видання: українська, англійська, білоруська, вірменська, грузинська, російська.

У збірці представлено результати актуальних наукових досліджень вчених – докторантів, викладачів, учителів, вихователів, аспірантів – учасників XVI Міжнародної науково-практичної конференції «Методологія сучасних наукових досліджень», присвяченої 215-річчю заснування ХНПУ імені Г.С. Сковороди (Харків, 14–15 листопада 2019 р.) з України, Білорусі, Вірменії, Грузії.

Для наукових працівників, викладачів вищих навчальних закладів, учителів, вихователів, здобувачів вищої освіти. Може використовуватись у навчальному процесі на всіх рівнях вищої освіти.

Усі статті пройшли рецензування, зберігають авторську редакцію. Всю відповідальність за зміст несуть автори.

Редакційна колегія:

Бойчук Ю. – головний редактор, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, проректор з наукової роботи ХНПУ імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Болбас В. – доктор педагогічних наук, професор Закладу освіти «Мозирський державний педагогічний університет імені І. П. Шамякіна» (Мозир, Білорусь)

Гарібашвілі М. – доктор педагогічних наук, професор, Спікер Представницької ради Телавського державного університету імені Якоба Гогешвілі (Телаві, Грузія)

Гіоргадзе Н. – доктор філологічних наук, асоційований професор, завідувач департаменту грузинської мови Телавського державного університету імені Якоба Гогешвілі (Телаві, Грузія)

Даллакян А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки і методик Вірменського державного педагогічного університету ім. Х. Абовяна (Єреван, Вірменія)

Джибашвілі О. – кандидат історичних наук, доцент старший науковий співробітник департаменту історії та археології Інституту Ніко Бердзешвілі, Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Карапетян В. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки та методик Вірменського державного педагогічного університету ім. Х. Абовяна (Єреван, Вірменія)

Криштоф С. – заступник головного редактора, кандидат педагогічних наук, директор Департаменту атестації кадрів вищої кваліфікації МОН України (Київ, Україна)

Мосіашвілі А. – доктор історичних наук, асоційований професор, проректор Телавського державного університету імені Якоба Гогешвілі (Телаві, Грузія)

Нахуцришвілі Н. – кандидат педагогічних наук, професор кафедри педагогічних наук Телавського державного університету імені Якоба Гогешвілі (Телаві, Грузія)

Палієва Т. – кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з наукової роботи Закладу освіти «Мозирський державний педагогічний університет імені І. П. Шамякіна» (Мозир, Білорусь)

Саргсян А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки і методик Вірменського державного педагогічного університету ім. Х. Абовяна (Єреван, Вірменія)

Башкір О. – доктор педагогічних наук, доцент професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи, голова ради молодих учених ХНПУ імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Трубчанінов М. – кандидат історичних наук, доцент, начальник наукової частини ХНПУ імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Шапавалова О. – начальник редакційно-видавничого відділу ХНПУ імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Юр'єва К. – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри теорії і технологій дошкільної освіти та мистецьких дисциплін ХНПУ імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Янкович О. – доктор педагогічних наук, професор факультету суспільно-філологічних наук Кувявсько-Поморської Вищої Школи (Бидгощ, Польща)

© Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2019

© Автори

ЗМІСТ

Танько Т. П., Юр'єва К. А., Тарарак Н. Г. Перспективи створення регіональної системи громадянської та міжкультурної освіти населення на основі курсу «Культура добросусідства»	6
Болбас В. С. Роля гісторыка-педагогічных даследаванняў у сучаснасці	13
Ավանեսյան Ա. Մ. Թիմակազմավորող գործառույթի ընդլայնման հնարավորություններն ավագ դպրոցականների սոցիալ-հոգեբանական թրեյնինգներում	18
Аванесуян А. М. Mechanisms of increasing teambuilding function in social-psychological trainings of high schoolers	
Асташова А. Н. Педагогическая диагностика как способ профессионально-квалификационного продвижения учителя школы і ступени общего среднего образования	23
Астрейко Е. С., Астрейко С. Я., Шахина И. Ю. Показатели и критерии сформированности умений инновационной деятельности у будущих педагогов	27
Бакай С. Ю. Використання емоційно-вольових станів як методів опанування співацької майстерності студентами закладів вищої педагогічної освіти за спеціальністю «Дошкільна освіта»	31
Белоус А. В. Теоретико-методологические основы исследования творчества Д. Мережковского	36
ბერძენიშვილი ნანა, ბერძენიშვილი ნინკა. განიარაღება ცივი ომის პერიოდში	40
Бердзенишвілі Нана, Бердзенишвілі Нанука. Роззброєння під час «холодної війни»	
Болбас Г. В. Экологичность в системе педагогических понятий	45
Григоренко В. Л. Тренінгові засоби формування професійної мобільності майбутнього вихователя ЗДО в умовах євроінтеграції	48
გურგენიძე თ., თაზახანოვა ტ. რატომ გახდა აქტუალური პედაგოგიური პრაქტიკის კვლევა და რა პრობლემების ახლავს თან მასზე მუშაობას.	53
Gurgenidze T., Tazakhanova T. Why research on pedagogical practice has become topical and what problems accompany working on it	
Давидова М. О. Психолого-педагогічні аспекти формування творчої особистості вихователя	56
Дыгун Е. П. Диагностика ценностей, мотивов и целей учебно-профессиональной деятельности студентов в условиях поликультурного образовательного пространства	60
Єгорова О. В. Сутність дослідницького досвіду майбутнього вчителя	63
ზუბიტაშვილი თ. თბილისის ტურისტული პოტენციალი	65
Зубіташвілі Т. Туристичний потенціал Тбілісі	
Иванова Л. Н. Методы изучения эмоциональных состояний студентов-практикантов	71
Исмайлова Л. В., Силич В. Г. Коммуникативная культура педагога: сущность, структура, проблемы формирования	74
Istomina R. F. Classroom research techniques	78

CLASSROOM RESEARCH TECHNIQUES

Modern scientific research methods are various and any specialist in a certain field who is interested in their own professional development can choose the most appropriate ones. In the sphere of education and especially in teacher-training it is necessary to demonstrate different possible techniques which can involve future teachers in the process of teacher development. The students should realize the importance of continuous professional development (CPD) to be able to implement the ways of solving numerous problems they can face in their classes. To be able to cope with possible problems senior and undergraduate students should be familiar with such situations and possible ways out. And teacher-trainers are those people who can teach them how to do that through different approaches and techniques. One of them is reflection which can be based on the students' both passive and active teaching experience. Passive teaching experience they get being school and university students: they "observe" their teachers every day there and develop their own style of being a teacher. The university teacher-trainers are to focus the students' attention to promoting their motivation in analyzing the information and producing theory from their own research.

Future teachers can choose any way of professional development: on-line webinars, training courses aimed at developing study skills and transferring them into professional ones or face-to-face seminars. Participation in conferences, home and international, gives understanding where to move, how to do that and where to get necessary data, materials, etc. Self-evaluation is another opportunity of CPD, but a teacher should have strong motivation to move ahead, and clearly understand how to use new data to "old" context. That's why observation of their colleagues' lessons during teaching practice (TP) can be that effective tool which help them get accustomed to after class advisory panel and feedback sessions.

The author of the theses practices the two latter mentioned techniques on a regular base being a supervisor during TP. Several questions arise about the observation: What to observe? When to observe? What type of observation to choose? And how to use the data received? First of all, in focus there is a student-teacher and the class this person teaches. The main aim of observers' visiting the lesson is to be supportive and constructive even criticizing. An observer shouldn't be a random outside visitor, as such person only has intention to judge not to encourage and support. The observation should be time-tabled and both sides – observers and a student-teacher – thoroughly prepared for that. As for choosing the type of

observation it depends on the level of professional development. Appropriate types of observation for undergraduates are training, assessment and peer observation. The first two types are used to help students to identify the level of professional competences and their needs and to assess the lesson working with the quality criteria: acceptability, appropriacy, etc. Also “student-teachers are being observed and assessed as part of a programme or syllabus to achieve a certain set of specified goals” [2, p.374] gain valuable experience in discussing and analyzing the certain moments and reflecting on some weak points. The aim of peer observation both for an observer and a teacher is to learn something. One more benefit from this type of observation is an “exchange of ideas, discussion about different ways of working, comparison of views” and others [2, p. 374].

Group discussion with peers and a supervisor “in order to explore issues that come out of classroom experience” [1, p. 177] help the students involved to organize the teaching-learning process effectively and feedback, either hot or cold, can be that classroom research technique implemented into the group discussion. How different are these two types of feedback? They differ in time the feedback is given. Hot feedback – is the first reaction and feelings about the lesson has been taught and is mainly written in two sentences answering the following questions: 1. What did I manage to do well delivering the class? 2. What would I change if I had another chance to deliver this very lesson? And cold feedback is delayed in time and usually is done in a day or two or even in a week. Such way of reflection lets a teacher pond over the problems and, of course, consider the lesson. Either of the types can be effective and a teacher can work with the special observation sheets devoted to Teacher Talking Time, Class Management, modes of interaction, instructions and using the board.

To summarize group discussion or feedback session it is worth using after class advisory panel. The author of the theses is the person who answers the questions of the student-teachers she cooperates with during the TP period. All the above-mentioned techniques are aimed at professional intellectual and personal development.

References

1. Dictionary of Language Teaching & Applied Linguistics. Longman, 1996. 423 p.
2. Scrivener J. Learning Teaching. Macmillan. 2009. 431 p.